1954 **2006**

Alarko'nun Kuruluşuna Doğru Adım Adım (2)...

Üzeyir Garih'le birlikte Alarko'yu kuran İshak Alaton, Cumhuriyet'in ilan edildiği 1923 yılında İstanbul'a yerleşen Ankaralı bir ailenin dört çocuğundan biri olarak, 1927 yılında dünyaya geldi.

İshak Alaton çocukluk günlerinden hafızasında kalanları şöyle anlatıyor: *"Şişhane'de Galata Kulesi'ne giden Kuledibi Caddesi'nin başındaki Apollon Apartmanı'nın bir katında oturduğumuzu hatırlıyorum. Geleneklerimize bağlı olmakla birlikte babam bizleri senede sadece iki bayram gününde ibadethaneye götürürdü. Evde Türkçe konuşulurdu. Babam hali vakti yerinde bir tüccardı. Aşirefendi Caddesi'nde iki katlı büyük mağazası vardı, pamuk ipliği ithal ediyordu. Ankaralı olmaktan gurur duyardı. Atatürk hayranı idi. Çubuk Barajı'nda bir bayram günü Atatürk'ün yanında bir kaç dakika oturduğunu anlatırken gözleri dolardı. O günlerin tek partili politika sahnesinde görev almaya hazırlanıyordu. Toplumsal ilişkilere önem verirdi. CHP Şişli Teşkilatı'nda ve Halkevi'nde eğitim görevlisiydi. Gece kurslarında gençlere Fransızca dersi verirdi. Bu arada sınıf atlamış, Şişhane'den Osmanbey'e taşınmıştık. Çocuklarını en iyi okullara gönderdi. Bu arada ben de Şişli Terakki'de okumaya başladım. 10 Kasım 1938 günü, Atatürk'ü Dolmabahçe Sarayı'nda katafalkta görmeye götürülen Şişli Terakki'nin altıncı sınıf öğrencileri arasında ben de vardım. Dört kardeş arasında en yaramazı ben olduğum için eve üç dakika mesafedeki okula yatılı olarak verilmiştim".*

1940'lı yılların başında İkinci Dünya Savaşı başladı. Türkiye savaşa fiilen katılmasa da savaşın olumsuz koşullarından ekonomik ve siyasi olarak etkilendi.

İshak Alaton, kendi hayatında da bir dönüm noktası oluşturan bu zor günleri şöyle anlatıyor: *"Yokluk yılları içinde bir de Varlık Vergisi felaketini yaşadık. Babamdan bütün varlığımızın üç misli vergi ödemesi istendi. Ödeyemeyince işyeri ve evimizdeki eşyalar haczedildi, kendisi de Aşkale'ye gönderildi. Dokuz ay sonra kırk bir yaşında, ak saçlı ve kalbi kırık bir ihtiyar adam olarak evine döndü. Yapılanları izah edemedi ve affedemedi. İçine kapandı. Bir daha sıfırdan başlamayı denemedi, dünyadan erken ayrıldı".*

İshak Alaton olumsuz koşullara rağmen eğitimini sürdürmeye çalıştı. 1942 yılına kadar Şişli Terakki'ye devam etti. Lise eğitimini tamamladıktan sonra üniversiteye gitmek ve mimar olmak istiyordu. Ancak parasal durumu "sıfır"dı. On yedi yaşında, bir yabancı mümessillik şirketinde seksen lira aylık maaşla iş hayatına atıldı.

1945 yılı... İkinci Dünya Savaşı sona ermişti. İshak Alaton lise eğitimini tamamlamaya çalışıyordu; *"1946 yılında liseyi Saint Michel Fransız Lisesi'nde zorluklar içinde bitirebildim. Fransız lisesinde en sevdiğim derslerden biri felsefe idi. Felsefeye ilgim zaman ilerledikçe sürekli arttı.*

"1947 yılında askere gittim. Önce Ankara Yedek Subay Okulu, sonra Polatlı Topçu Okulu'nda tercüman asteğmenlik yaptım. Amerikalı subaylardan İngilizce öğrendim. 1948 yılında askerlik bitti. İsveç'ten Volvo kamyonları ithal eden bir şirketin ithalat bölümünde 150 lira maaşla işe girdim".

İsveç'te

İshak Alaton bir süre çalışınca iş hayatında başarılı olmak için bilgisinin yeterli olmadığını anladı. Eksiğini yurt dışında tamamlamak bir sabit fikir haline gelmişti. İşi nedeniyle tanıştığı İsveç başkonsolosunun yardımı ile, 1951 yılında, çalışmak için İsveç'e gitti.

Bir bakıma, 1950'li yılların sonlarında geleceklerini Avrupa'da aramaya başlayanların öncüsü gibiydi. İshak Alaton, İsveç'te geçen yıllarını şöyle değerlendiriyor: *"1951 yılının Mart ayında İsveç'in Motala Verkstad Lokomotif Fabrikası'nda kaynak işçisi olarak çalışmaya başladım. Bir yıl süren kaynak işçiliğim sırasında geceleri teknik resim kursuna gittim ve kursları tamamlayınca aynı fabrikada teknik ressam olarak çalışmaya başladım. Bir süre de Stockholm'da Ventilator AB fabrikası'nda şantiye puantörlüğü, klima cihazları satıcılığı yaptım.*

"Çalıştığım şirketlerde takım çalışması vardı. İsveç'te iş hayatımın başlangıcında bu ortamda eğitildim. Bunun önemini tüm hayatım boyunca idrak ettim ve uygulamaya çalıştım. Takım çalışmasının hedeflediği artı değeri büyütme çabasının felsefesi içinde yetiştim. Birlikte çalışarak üretimi büyütmenin ve kaliteyi geliştirmenin, başarıyı başkalarıyla paylaşmanın heyecanını yaşadım.

"Bu deneyimlerimden kısıtlı teknik bilgi yanında, asıl kazancım İsveç'te edindiğim dostlar oldu. Geçen asrın başlarında açlıktan kıvranan, halkının dörtte biri Amerika'ya göç eden bir ülkenin, yüzyılın ortalarından sonra akıllı sosyal demokrat yönetim sayesinde dünyanın en zengin ülkelerinin arasına girişini heyecan ve gıpta ile izledim.

"Türkiye'nin kaçırdığı fırsatları düşündükçe zaman zaman umutsuzluğa kapıldım. Ancak mücadeleye ara vermedim. Yokuş yukarı bildiğim doğruları yılmadan yorulmadan fırsat buldukça dile getirdim".

Alarko'nun Kuruluşu

İshak Alaton 1954 yılı Ocak ayında İsveç'ten İstanbul'a döndü. O günün koşullarında ısıtma ve tesisat işleri bir gelişme içindeydi. Bu alanda çalışmaya karar verdi. Teknik bilgisi olan, diplomalı bir ortakla daha hızlı yol alacaklarını düşündü.

İshak Alaton sonunda Alarko'nun kuruluşuna kadar gidecek olan bu girişimini 52 yıl sonra şöyle değerlendiriyor; *"Müşterek bir dostumuz Carrier mümessili Tokar şirketinde çalışan genç mühendis Üzeyir Garih'le beni tanıştırdı. Beraber çalışmayı teklif ettim. Biraz süre istedi, düşündü ve kabul etti. Eşit şartlarda ortak olduk. Yirmi bin lira sermayeli Alarko Kolektif Şirketi'ni kurduk. Elele yola çıktık. Galata'da Vefai Han'ın avluya bakan bir odasında iki masa, üç iskemle ile işe başladık.*

"Sevgili ortağım, hayat yoldaşım Üzeyir Garih'le birlikteliğimizden geriye bakınca sıkıntıların sisler arasına kaybolduğu, sadece mutlu anların öne çıktığı ışıltılı bir tablo görürüm."

"Çok farklı yapıda iki insandık. Bu farklılık sayesinde artılarımız diğerimizin eksilerini dengeledi. Bir artı birden, ikinin çok üzerinde binleri ve milyonları birlikte yarattık. Hep farklı düşünmeye çalıştık. Olaylara farklı açılardan bakarak birden çok çözüm ürettikten sonra en mantıklı yolda birleştik. Karşılıklı saygıyı en ön planda tuttuk. Yüksek sesli bir tartışmamız bile olmadı".

"Karakterlerimiz farklı olsa da, inançlarımız ve yaşam felsefemiz tamamen aynı esaslara dayanıyordu. Parasal imkanlara sahip olmayı gerekli, ancak yeterli olmayan bir hedef olarak belirledik. Türkiye'nin en zengin ve en büyük şirketleri arasında olmak yerine, en saygın ve en ciddi şirketleri arasında yer almayı tercih ettik. Bu konuda başarılı olduğumuzu düşünüyorum".





1954 yılında sıradan bir ortaklığın ötesinde adeta kader birliği yapan İshak Alaton (üstte sağdan birinci) ve Üzeyir Garih (sağdan ikinci) 1970'li yıllarda geleneksel Alarko Günü kutlamalarında ve yıllar sonra iki "hayat yoldaşı" yine elele (altta).





İshak Alaton'un İsveç'te çalıştığı Motala Verkstad Fabrikası'nın 1900'lerin başındaki görünümü (üstte). Fabrikada bir dizel motorunun gövdesini hazırlayan bir kaynak işçisi (solda).

Fotoğraflar Motala Verkstad'ın web sitesinden alınmıştır.